

Penselen

In deze reader lees alle relevante
info over penseelvormen,
haarsoorten en onderhoud..

Instructie Penselen

Voor schilderen met olieverf zijn marter- en varkensharen penselen het meest geschikt. De haren hebben de juiste haarstructuur die het mogelijk maakt om olieverf precies en gedoseerd af te geven. Door variatie in penseeldruk kan geleidelijk meer of minder verf worden overgebracht op paneel.

Penseelvormen:

- Gussow (plat): Uitstrijken lang
- Carré (kort plat): Uitstrijken kort
- Beitel (breed plat): Uitstrijken breed
- Kattentong: Modellerend schilderen
- Rond: Kleine penseelstreken
- Puntig: Tekenachtig schilderen
- Waaier: Verzachten van de verflaag
- Doezelaar: Zachte overgangen maken
- Sleper: Fijne lijnen
- Spalter: Verniskwast
- Zwaard: Van dun naar dik
- Variotip: B.v. haar- en grasstructuren

Hoe te gebruiken

Marterharen penselen gebruikt u voor vormen, vlakken en lijnwerk en bij voorkeur op paneel. Op doek kunnen deze penselen snel slijten. Hoe groter het te schilderen oppervlak hoe groter het penseel dat u gebruikt. Hoe kleiner het oppervlak hoe kleiner het penseel tot zeer klein voor de heel fijne details. Let op! Een te klein penseel gebruiken voor een te groot oppervlak geeft extra slijtage en niet het juiste effect. Voor mooie overgangen en egaliseren van de verflaag gebruikt u een kattentong penseel. Door middel van tamponeren of verdassen maakt u mooie kleurovergangen.

Veeg na elke sessie het penseel schoon aan een doekje, dat voorkomt ophoping en versmeren van verf. U werkt immers met zeer weinig verf om een zo vlak mogelijk resultaat te behouden. Veeg bij het schoonmaken altijd met de haren mee! E.e.a. wordt in de eerste lessen stap-voor-stap uitgelegd.

Instructie

Haarsoorten

Naast de verschillende vormen die penselen hebben is er ook een variëteit aan haarsoorten. De meest gebruikt zijn; marterhaar, varkenshaar en kunststof.

Natuurlijke haren

Van oudsher worden bij het kunstschilderen haren gebruikt van verschillende dieren. Tegenwoordig worden de haren vooral gesorteerd uit overschot uit de voedsel- en bontindustrie. Mees niet bang, er worden geen dieren gedood.

Ben je vegan, dan zijn er tegenwoordig in de kunststof penselen kwaliteiten die een beetje het dierenhaar kunnen nabootsen. In de foto hiernaast kun je zien wat het grote verschil is met betrekking tot de structuur van de haren.

Op de foto hierboven zie je het verschil tussen een marterhaar (links) en een kunststof haar (rechts). Martersharen kunnen door hun geschubde textuur olieverf gedoseert afgeven. Synthetische (kunststof) haren kunnen dit niet en hebben de neiging om verf opzij te drukken.

Verschillende haarsoorten

Kolinsky: De kolinsky is een martersoort uit Siberië. De penseel heeft een fijne punt, is zeer soepel en zacht. En kan olieverf gedoceert afgeven. Het zijn wel de duurste penselen.

Roodmarter: De roodmarter is een wezel en een goed alternatief voor de Kolinsky penselen. Ook deze zijn zeer soepel en zacht en kunnen olieverf mooi gedoceert afgeven.

Overigen: En dan zijn er nog penselen gemaakt van de haren van o.a. dassen, varkens en runderen. Dergelijke penselen worden gebruikt bij olieverf en acrylverf. Overigens zijn runderoor haren zeer zacht en worden gebruikt in het waaierpenseel voor het vlak maken van het schilder oppervlak. En dat is natuurlijk voor de fijnschilder het doel.

Kunststof penselen

De ontwikkeling van kunststof penselen (synthetisch) is de laatste jaren steeds beter. Waardoor ook kunststof penselen dicht in de buurt komen van die van dieren haar.

Kunststof penselen met de benaming 'selected filament' imiteren materhaar: het heeft een taps toelopende vezel die de structuur van natuurlijk haar imiteert.

Het voordeel is ook, dat deze haren niet breken tijdens het schilderen.

Let op!

Terpentine is zeer schadelijk voor kunststof penselen. Dus zo min mogelijk terpentine gebruiken en/of direct met zeep wassen.

Instructie

Penseel bouw

De steel

De steel is meestal gemaakt van hout of kunststof. Een penseel van betere kwaliteit is gemaakt van hout. De luxere kwaliteit (van hout) heeft een gelakte steel. Deze is beter schoon te maken en ligt fijn in de hand. Maar vooral: omdat het gelakt is zet het hout niet snel uit wanneer deze nat wordt.

De bus

De bus is het metalen deel van je penseel dat de haren van je penseel verbindt met de steel. Penselen van slechte kwaliteit én van kunststof herken je vaak meteen: dit onderdeel mist dan. De haren zijn direct aan de steel bevestigd / gelijmd. Dit soort penseeltjes zie je vaak bij (speelgoed)winkels die aquarelverf voor kinderen verkopen.

Als je op zoek gaat naar een penseel, let er dan op dat deze een naadloze bus heeft. Dit zijn de beste penselen. Een bus met een naad is een zwak punt. Ze zijn makkelijker te maken en dus goedkoper, maar de bus kan op dat punt openbarsten wanneer de steel uitzet.

Dit uitzetten is overigens heel normaal, en ook niet geheel te voorkomen wanneer je met hout en water werkt natuurlijk. Daarom is een naadloze bus belangrijk! Deze moet sterk genoeg zijn om deze uitzetting aan te kunnen.

De kop

De haren van je penseel worden ook wel de kop genoemd. De kop is verdeeld over de punt, en de buik. De punt kan diverse vormen hebben. De buik is het dikste gedeelte van de penseel dat samenkomt met de bus. Bij een kwaliteits penseel lopen de haren diep in de bus in.

Kop

Deze kan verschillende vormen en haar soorten bevatten. De buik is het gedeelte dat in de bus zit.

Bus

Bij een kwaliteitspenseel zitten de haren diep in de bus. De bus bestaat ook uit één stuk zonder naad.

Steel

Een kwaliteitspenseel heeft altijd een houten gelakte steel.

Instructie

Onderhoud penselen

De aanschaf van penselen voor fijnschilderen is een kostbare investering. Wanneer u uw penselen goed blijft onderhouden en er op de juiste wijze gebruik van maakt. Kunt u hier jarenlang plezier aan beleven.

Als penselen niet goed worden onderhouden gaat de vorm vaak verloren, drogen ze uit en kunnen de haren sneller breken. Ook kan het zijn dat haren minder flexibel en zacht worden omdat er nog verfresten in de haren en bij de metalen schacht zitten.

Schoonmaken penselen

Olieverf droogt langzaam maar het eerste droogproces is opervlakte droging van de verf en dat gebeurt al na dag 1. Het is dus noodzakelijk om direct na het schilderen de verf zo veel als mogelijk uit de haren te halen met een doekje.

Spoelen met terpentine of penseelreiniger

Nadat de verf met een doekje is verwijderd spoel je de haren in terpentine. Dop de haren in de terpentine en let op dat je de bodem niet raakt, want daarmee kun je de vorm van je penseel schaden.

Wrijf de haren tegen de zijkant van het terpentinepotje of bus en druk iets aan om de verfresten uit de haren te drukken. Veeg hierna de haren af aan een doekje. Herhaal dit totdat er geen kleur meer uit komt.

Goed uitwassen

De terpentine moet worden uitgewassen om te voorkomen dat de haren uitdrogen met als gevolg dat de verf niet meer soepel strijkt.

Na de spoeling met terpentine was je de haren in kernzeep in je handpalm. Doe dit net zolang tot de zeep schoon blijft en er dus geen pigment meer uit de haren komt. Droog het penseel aan een doek en breng de vorm van het penseel terug.

Nadat je de haren in vorm hebt gebracht leg je de penselen liggend te drogen. Pas wanneer de penselen helemaal droog zijn kun je deze met de steel naar beneden in een pot zetten.

Stappenplan:

1. Verf afvegen aan een doekje.
2. Haren spoelen in terpentine.
3. Haren droog maken met een doekje.
4. Haren wassen met kernzeep.
5. Haren in vorm brengen.
6. Haren liggend laten drogen.

Kernzeep is zeep gebaseert op plantaardige olieën om te voorkomen dat de haren uitdrogen.

Let op!

Laat penselen niet in de terpentine staan, dat maakt de haren bros. Laat de haren niet op de bodem van een potje staan want dan gaan ze krom staan! Was de haren met zeep met plantaardige olie om het pigment er uit te wassen en om te voorkomen dat de penseel uitdroogt. Breng altijd in vorm en laat penselen liggend drogen.

Kunststof penselen kunnen niet tegen terpentine. Maak het penseel schoon met een doekje en was met water en zeep. Terpentine kan nog 20 minuten doorwerken zelfs wanneer het penseel is drooggeveegd aan een doekje. De haren kunnen hierdoor gaan krullen.

Instructie

Slijtage van penselen

Een goed kwaliteits penseel is een kostbaar stuk gereedschap voor de kunstschilder. Door het juiste gebruik en onderhoud kun je er heel lang plezier van hebben.

Elk penseel zal in het gebruik slijten en ook haren verliezen, dat is normaal. De kleinste penselen zijn echter sterker onderhevig aan slijtage dus moet je daar nog zorgvuldiger mee omgaan gebruikt en onderhoud.

In dit voorbeeld gaat het om het platte penseel van Da Vinci, de 1810 nr. 1. De kwaliteit van Da Vinci penselen is zeer hoog en meet zich met de betere penselen die er te krijgen zijn.

Top penselen zijn o.a. Leonard penselen. Maar ook de Leonards zijn niet slijtvast. Door hun zachtheid zullen ze zelfs eerder slijten bij onoordeelkundig gebruik dan Da Vinci penselen.

De enige manier om slijtage van je penseel tegen te gaan, is om het penseel niet te gebruiken!

Een aantal handvatten voor het gebruik;

1.

Gebruik penselen waarvoor ze bestemd zijn;

- klein voor het kleine werk,
- groter voor het grotere werk,
- groot voor het grootste werk.

2.

Kleine penselen blijven langer goed wanneer hiermee geen vlakken worden geschilderd. Het penseel 1810 nr. 1 is bijvoorbeeld niet geschikt om vlakken groter dan 1cm² te schilderen, maar is alleen geschikt voor lijn- en detailwerk.

3.

Een ruw oppervlak verhoogd slijtage.

4.

Taaie verf verhoogd slijtage. Gebruik geen half ingedroogde verf en zorg dat de verf minimaal op kamertemperatuur is.

5.

Hoe kleiner en fijner het penseel hoe eerder en druppeltje medium bij de verf gemengd moet worden.

6.

Bij schoonmaken altijd voorzichtig te werk gaan, vooral bij kleine penselen. Met zeep altijd de terpentine uitwassen.